

Nederlands
Jeugd
instituut

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

Handleiding voor het beschrijven van interventies

Gebruik deze handleiding bij het *Werkblad beschrijving interventie*

(www.nji.nl/jeugdinterventies/beschrijven)

of

(www.loketgezondleven.nl/kwaliteit-van-interventies/beoordeling)

Contact NJi

Gert van den Berg

g.vandenberg@nji.nl

(030)230 68 73

Contact RIVM

Sandra van Dijk

sandra.van.dijk@rivm.nl

(030)274 86 78

Inhoud

I	Inleiding	3
	Vooraf	3
	Een interventie indienen	4
	Voor u begint met het beschrijven van uw interventie op het werkblad.....	4
	Aan de slag.....	5
	Belangrijk.....	5
	Het werkblad.....	6
	Na beoordeling door de erkenningscommissie	7
	Meer informatie	8
II	Beschrijving interventie	10
	Achtergrondgegevens	10
	Samenvatting	11
	1. Risico- of probleemomschrijving	12
	2. Doel.....	13
	3. Doelgroep.....	15
	4. Aanpak	17
	5. Materialen en links.....	18
	6. Verantwoording	19
	7. Samenvatting onderbouwing	21
	8. Randvoorwaarden	22
	9. Onderzoek naar de uitvoering van de interventie	24
	10. Nederlandse effectstudies	25
	11. Buitenlandse effectstudies	27
	12. Toelichting op de naam.....	28
	13. Uitvoering	29
	14. Overeenkomsten	30
	Literatuur	31
	Bijlage 1: Bewijskracht	32
	Bijlage 2: Typering van de onderzoeksresultaten naar de mate van effectiviteit	33
	Bijlage 3: Literatuurweergave volgens APA-normen	34

I Inleiding

Vooraf

Het *Werkblad beschrijving interventie* is bedoeld voor ontwikkelaars, eigenaars of licentiehouders van interventies die hun interventie willen laten beoordelen door de Erkenningscommissie Interventies. Erkende interventies worden op internet gepubliceerd in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut (www.nji.nl/jeugdinterventies), het webportaal van het RIVM Centrum Jeugdgezondheid (www.rivm.nl/jeugdgezondheid) en/of in de I-database van het RIVM Centrum Gezond Leven (www.loketgezondleven.nl).

Om beoordeeld te kunnen worden moet een interventie beschreven worden op het *Werkblad beschrijving interventie*. In deze handleiding vindt u een toelichting op het werkblad met uitleg per in te vullen paragraaf en met voorbeelden ter verduidelijking. Eerst volgt een korte toelichting op de Erkenningscommissie Interventies, de databank Effectieve Jeugdinterventies en de I-database.

De Erkenningscommissie Interventies

De Erkenningscommissie Interventies is een *onafhankelijke* commissie van deskundigen uit wetenschap en praktijk. De commissie wordt gecoördineerd door het Nederlands Jeugdinstituut, het RIVM Centrum Jeugdgezondheid en het RIVM Centrum Gezond Leven samen.

De erkenningscommissie bestaat uit vier deelcommissies:

- 1: Jeugdzorg, psychosociale en pedagogische preventie (Nederlands Jeugdinstituut);
- 2: Jeugdgezondheidszorg, preventie en gezondheidsbevordering (Centrum Jeugdgezondheid /Centrum Gezond Leven);
- 3: Ontwikkelingsstimulering, onderwijsgerelateerde hulpverlening en jeugdwelzijn (Nederlands Jeugdinstituut), en
- 4: Gezondheidsbevordering en preventie voor volwassenen en ouderen (Centrum Gezond Leven).

De secretaris van de erkenningscommissie bepaalt door welke deelcommissie een interventie beoordeeld wordt. Dit is afhankelijk van het doel en de doelgroep van de interventie.

De erkenningscommissie erkent interventies volgens vaststaande criteria op drie niveaus:

- I. theoretisch goed onderbouwd;
- II. waarschijnlijk effectief, en
- III. bewezen effectief.

De eindoorden worden gepubliceerd op www.nji.nl/jeugdinterventies > erkenning interventies, www.rivm.nl/jeugdgezondheid en/of op www.loketgezondleven.nl. Op deze sites kunt u ook de beoordelingscriteria teruglezen en informatie vinden over de samenstelling van de deelcommissies en de procedure.

De databank Effectieve Jeugdinterventies

De databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut bevat informatie over alle in Nederland erkende interventies voor kinderen en jongeren en hun (aanstaande) opvoeders. Daartoe behoren ook de jeugdinterventies die erkend zijn door de

Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie (zie ook www.justitie.nl/onderwerpen/criminaliteit/erkenningscommissie).

De databank is primair bedoeld voor professionals in de jeugdsector om de kwaliteit van het aanbod te verbeteren, maar ook beleidsmakers, onderzoekers en opleidingen kunnen er hun voordeel mee doen.

De I-database

De databank bij het Centrum Gezond Leven, de I-database, bevat informatie over alle leefstijlinterventies in Nederland, ook als zij nog niet erkend zijn. Als de interventie is erkend, wordt dit bij de interventie vermeld. Erkende interventies eindigen dan bovenaan in de zoekresultaten.

De I-database is voornamelijk bedoeld voor professionals in de gezondheidsbevordering en preventie.

Een interventie indienen

De erkenningscommissie beoordeelt alleen interventies die beschreven zijn op het *Werkblad beschrijving interventie*. Een beoordeling moet aangevraagd worden door de ontwikkelaar /eigenaar of licentiehouders. Dit kan ook een organisatie zijn. Bent u alleen de uitvoerder van een interventie en is iemand anders of een andere organisatie eigenaar, dan kunt u dus geen beoordeling aanvragen.

Voor het aanvragen van een beoordeling ondertekent de eigenaar een aanvraagformulier. U kunt het aanvraagformulier downloaden van www.nji.nl/jeugdinterventies > erkenning of van www.loketgezondleven.nl/kwaliteit-van-interventies. Met dit formulier geeft de eigenaar het Nederlands Jeugdinstituut of RIVM toestemming om de interventiebeschrijving met de bijbehorende documentatie bij de erkenningscommissie in te dienen. De eigenaar kan de interventie niet zelf bij de erkenningscommissie indienen.

Eigenaren van interventies voor gezondheidsbevordering moeten bovendien eerst hun interventie zelf in de I-database invoeren voordat zij een beoordeling bij de erkenningscommissie kunnen aanvragen. Zie www.loketgezondleven.nl voor meer informatie.

Voor u begint met het beschrijven van uw interventie op het werkblad

Om een idee te krijgen van een complete interventiebeschrijving kunt u bij een interventie in de databank Effectieve Jeugdinterventies doorklikken op 'uitgebreide beschrijving'.

Soms hebben verschillende interventies dezelfde naam, of is een interventie bekend onder een andere naam. U kunt dit nazoeken op de websites van de databank Effectieve Jeugdinterventies en in de I-database. Neem in geval van twijfel contact op. Als uw interventie al erkend is door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie, hoeft zij niet opnieuw beschreven te worden; de interventie geldt dan ook als erkend door de Erkenningscommissie Interventies.

Het kan zijn dat een beschrijving op het werkblad voorbarig is, omdat uw interventie nog niet voldoende is ontwikkeld. Voert u daarom eerst onderstaande controles uit.

Komt uw interventie in aanmerking voor beoordeling?

Om voor beoordeling in aanmerking te komen moet uw interventie voldoen aan criteria die door de erkenningscommissie zijn vastgesteld. Controleer daarom voordat u aan een beschrijving begint of uw interventie aan deze basiscriteria voldoet:

- Er is voldoende documentatie:
 - een beschrijving van de interventie waarin doel en doelgroep gegeven zijn, en
 - een Nederlandse handleiding of protocol.
- Er is een persoon of organisatie die informatie kan geven over de interventie.
- De interventie voldoet aan de definitie van een interventie: een doelgerichte en planmatige, in de tijd afgebakende activiteit die afwijkt van wat gangbaar is voor de betreffende doelgroep.
- Het doel van de interventie is problemen of risico's te verminderen of te voorkomen, of de ontwikkeling te stimuleren.
- Bij een jeugdinterventie moet de doelgroep bestaan uit kinderen en jongeren tot 18 jaar (met een uitloop tot 24 jaar) en /of hun (aanstaande) opvoeders of hun opvoedingsomgeving.

Maakt uw interventie kans op erkenning?

Als uw interventie voldoet aan de basiscriteria kunt u met de checklist op p.3 van het werkblad controleren of uw interventie kans maakt op erkenning. Vraag 1 t/m 8 corresponderen met de criteria voor het minimale niveau van erkenning: 'theoretisch goed onderbouwd'.

Als u een of meer vragen met 'nee' moet beantwoorden, betekent dit dat de interventie waarschijnlijk (nog) niet aan de minimale erkenningscriteria voldoet. Bij interventies voor gezondheidsbevordering en preventie komt u misschien wel in aanmerking voor een beoordeling als 'goed beschreven'. Kijk voor meer informatie hierover op www.loketgezondleven.nl/kwaliteit-van-interventies. Wanneer u twijfelt of vragen heeft kunt u uiteraard ook contact opnemen met een van de contactpersonen op de voorkant van deze handleiding.

Wanneer u op basis van de documentatie bij uw interventie alle vragen met 'ja' kunt beantwoorden, is het zinvol de beschrijving te gaan maken.

Aan de slag

Als u begint met de interventiebeschrijving, meldt dit dan bij een van de contactpersonen op de voorkant van deze handleiding. Zij kunnen u adviseren bij het beschrijven, u doorverwijzen naar een medewerker die u bij de beschrijving kan begeleiden of een afspraak met u maken ter kennismaking en voor nadere informatie.

Om een interventie voor beoordeling bij de erkenningscommissie te kunnen indienen, moet de beschrijving volledig zijn. Dat betekent dat alle paragrafen ingevuld moeten worden. Als de informatie ontbreekt, of de vraag is niet van toepassing, meldt dit dan. Op het werkblad en in deze handleiding vindt u hiervoor aanwijzingen.

Belangrijk

Bij het invullen van het werkblad is het belangrijk om rekening te houden met een aantal praktische aspecten:

- Het Nederlands Jeugdinstituut en de Centra Jeugdgezondheid en Gezond Leven nemen alleen volledig ingevulde werkbladen in behandeling.
- De beschrijving van de interventie (de samenvatting en de paragrafen 1 t/m 14 samen) mag niet langer dan 20 pagina's zijn.
- De beschrijving wordt gemaakt met lettertype Times New Roman, lettergrootte 11.
- Gebruik geen afkortingen. Bij afkortingen van namen zoals CJG geeft u de eerste keer de volledige naam, Centrum Jeugdgezondheid, met de afkorting tussen haakjes erachter (CJG). In de rest van de tekst kunt u de afkorting gebruiken.
- Het is verstandig vooraf in de checklist op het werkblad te bekijken welke vragen u allemaal moet beantwoorden. Verzamel daarna alle informatie die u nodig heeft. Denk hierbij aan de handleiding voor uitvoerders van de interventie, werkboeken voor cliënten, trainingsmateriaal voor de professionals, onderzoeksrapporten, evaluatieverslagen, financieringsaanvragen en projectplannen.

Het werkblad

Opbouw

Het werkblad is opgebouwd volgens de niveaus van erkenning.

Probleem, doel, doelgroep, aanpak, materialen, onderbouwing en randvoorwaarden moeten voldoende beschreven zijn om in aanmerking te komen voor erkenning op niveau I: theoretisch goed onderbouwd.

Wanneer de beschrijving ook gegevens bevat over Nederlands onderzoek dat de effectiviteit van de interventie en /of van een buitenlandse versie van de interventie aantoonde, kan de interventie een erkenning krijgen op niveau II: waarschijnlijk effectief, of niveau III: bewezen effectief. Erkenning op deze niveaus is afhankelijk van het type onderzoek, de resultaten en de bewijskracht van het onderzoek. Meer informatie over de erkenningscriteria vindt u op www.nji.nl/jeugdinterventies > erkenning of www.loketgezondleven.nl/kwaliteit-van-interventies.

De lijn in de interventiebeschrijving is als volgt:

- Bij A. *Interventiebeschrijving* beschrijft u wat de interventie inhoudt. U geeft feitelijke informatie over het probleem waarop de interventie zich richt, de doelen die gesteld zijn, de doelgroep, de globale aanpak en beschikbare materialen. U hoeft hier nog geen verbanden te leggen tussen de verschillende onderdelen.
- Bij B. *Onderbouwing* legt u de verbinding tussen de onderdelen van de interventie die bij A beschreven zijn. Waarom ziet de interventie eruit zoals bij A beschreven? Hier geeft u een analyse van het probleem. U beschrijft de factoren (determinanten) die het probleem beïnvloeden en welke daarvan u met de interventie aanpakt. U legt verband tussen probleemanalyse, doel, doelgroep en aanpak. Met een theorie, redenering (ration), modellen of onderzoeksliteratuur maakt u aannemelijk dat de interventie werkt.
- Bij C. *Overdraagbaarheid* beschrijft u de randvoorwaarden voor de uitvoering van de interventie. Welke opleidingseisen gelden er voor de uitvoerend werkers? Is er een overdrachtsprotocol; hoe wordt ervoor gezorgd dat andere professionals de

interventie kunnen uitvoeren (bijvoorbeeld door middel van een draaiboek, checklist, helpdesk)? Wat zijn de kwaliteitseisen en hoe zijn die gewaarborgd? Wat kost de interventie? Hier beschrijft u ook de eventuele onderzoeken naar de uitvoering van de interventie, zoals een tevredenheidsonderzoek of procesevaluatie..

- Bij D. *Effectiviteit* beschrijft u het effectonderzoek voor zover dat beschikbaar is. Hiervoor komt alleen Nederlands effectonderzoek naar uw interventie en /of effectonderzoek naar buitenlandse versies van uw interventie in aanmerking.
- Bij E. *Overige informatie* geeft u aan of er bijzonderheden te vermelden zijn bij de naam van uw interventie, waar de interventie wordt uitgevoerd, door welk type organisatie en op welke schaal, en of er overeenkomsten zijn met andere interventies.
- Bij *Aangehaalde literatuur* maakt u een literatuurlijst
- Ten slotte vult u Bijlage 1 in als er Nederlands effectonderzoek naar uw interventie beschikbaar is.

Werken in kolommen

Per onderdeel vindt u op het werkblad in de linkerkolom aanwijzingen over wat er van u verlangd wordt. Onder de vetgedrukte (tussen)koppen voegt u in de rechterkolom uw beschrijving in. U kunt uw tekst direct typen, of een bestaande tekst kopiëren. U kunt zelf tussenkopje toevoegen. Als een vraag niet van toepassing op uw interventie is, of u beschikt niet over de gevraagde informatie, meld dit dan. In een aantal gevallen is hiervoor een standaardtekst aangegeven in de linkerkolom.

Hier staat het vaste kopje voor dat onderdeel	
	Hier staat soms een vast tussenkopje
Hier staat kort wat u bij dit onderdeel moet invullen. Dit kunt u laten staan.	<p>Hier kunt u uw tekst invoeren. U dient volledige zinnen te gebruiken. Dus NIET: ‘kinderen 8-12 jr’, maar WEL: ‘De doelgroep van deze interventie zijn kinderen van 8 tot 12 jaar’.</p> <p>In dit tekstvak kunt u eventueel zelf tussenkopjes maken. U kunt hiervoor kiezen als dat de leesbaarheid bevordert. Verdeel uw tekst naar eigen inzicht in meerdere alinea’s.</p> <p>Meld het hier ook als u de vraag niet kunt beantwoorden. Sla geen velden over.</p>

Na beoordeling door de erkenningscommissie

Indien uw interventie erkend is

Erkende jeugdinterventies worden opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies en gepubliceerd op het webportaal Jeugdgezondheid en/of het Loket gezond leven.

Indien uw interventie onder voorbehoud erkend is

Uw interventie kan ook onder voorbehoud erkend worden. In dat geval kunnen de voor erkenning benodigde verbeteringen op korte termijn gerealiseerd worden. U heeft dan nog een halfjaar om de aanbevelingen van de erkenningscommissie op te volgen. De erkenningscommissie informeert u hier verder over.

Voor de publicatie van uw interventie heeft dit geen gevolgen. Op de website van de databank Effectieve Jeugdinterventies blijft uw interventie staan in de rubriek 'In voorbereiding'. In de I-database blijft uw interventie als 'nog niet beoordeeld' staan tot het oordeel definitief is.

Indien uw interventie niet erkend is

Als uw interventie onverhoopt niet erkend wordt, kunt u opnieuw een beoordeling aanvragen. In dat geval wordt u geacht de aanbevelingen van de erkenningscommissie op te volgen. De erkenningscommissie wil dan van u weten welke verbeteringen u heeft aangebracht.

Niet erkende jeugdinterventies worden op de website van de databank Effectieve Jeugdinterventies op een van de onderstaande manieren gepubliceerd:

- a. als de ontwikkelaar /eigenaar van plan is om de interventie binnen twee jaar verder te ontwikkelen en opnieuw een beoordeling aan te vragen, wordt de interventie gepubliceerd in de rubriek 'Op de drempel';
- b. niet erkende interventies die niet op korte termijn verder ontwikkeld worden, komen in de rubriek 'Niet opgenomen'.

In beide gevallen wordt vermeld dat de interventie is beoordeeld en niet is erkend.

Niet erkende interventies voor gezondheidsbevordering blijven in de I-database staan. Het oordeel wordt op een van de onderstaande manieren gepubliceerd bij de interventie:

- a. als de ontwikkelaar /eigenaar van plan is om de interventie binnen twee jaar verder te ontwikkelen en opnieuw een beoordeling aan te vragen, wordt het oordeel geformuleerd als 'vooralsnog niet erkend';
- b. niet erkende interventies die niet op korte termijn verder ontwikkeld worden, worden gepubliceerd als 'niet erkend'.

Meer informatie

Voor meer informatie bij het beschrijven van de interventie kunt U onderstaande bronnen gebruiken.

Boeken, artikelen:

- Bartholomew, L.K. et al. (2001). *Intervention Mapping: designing theory- and evidence-based health promotion programs*. Mountain View: Mayfield Publishing
- Berg, G. van den & Graaf, M. de (2007). Weten dat het werkt. *JeugdCo Kennis(2)*, 26-34.
- Brug, J. et al. (2000). *Gezondheidsbevordering en gedragsverandering: een planmatige aanpak*. Assen: Van Gorcum.
- Kok, H. et al. (2005). *Handboek Preffi 2.0: richtlijn voor effectieve gezondheidsbevordering en preventie*. Woerden: NIGZ
- Konijn, C. & Bruinsma, W. (2008). *Veelgestelde vragen over effectiviteit in de jeugdzorg*. Utrecht: NJi.
- Yperen, T. van & Veerman, J.W.(red.) (2008): *Zicht op effectiviteit. Handboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg*. Delft: Eburon.

Websites:

- *Landelijke kennisinstututen* zoals RIVM, Nederlands Jeugdinstituut, TNO, SCP, CBS en universiteiten
- *Landelijke thema-insituten* zoals Consument en Veiligheid, NISB, Pharos, Rutgers Nisso Groep, Schorer, SoaAids Nederland, Stivoro, Trimbos, Voedingscentrum
- *Zoek in databanken* met wetenschappelijke literatuur via bijvoorbeeld scholar.google.com (algemeen)
www.psychinfo.com (voor sociaal-wetenschappelijke literatuur en onderzoek),
www.eric.ed.gov (onderwijs, educatie);
www.pubmed.com, medline.cos.com, www.thecochranelibrary.com (medisch georiënteerd, voor o.a. preventie en gezondheidsbevordering)

II Beschrijving interventie

Achtergrondgegevens

Ontwikkelaar / licentiehouders van de interventie	
Naam: Adres: Plaats: E-mail: Tel.: Fax: Website (van de interventie):	Vul hier in wie (persoon of organisatie) de interventie heeft ontwikkeld en eigenaar is. Als de interventie na ontwikkeling door een andere organisatie is overgenomen, geef dan zowel de ontwikkelaar als de huidige eigenaar aan. De eigenaar van de interventie moet uiteindelijk de interventie indienen voor beoordeling.
Contactpersoon	
Vul hier de contactpersoon voor de interventie in, wanneer deze afwijkt van de ontwikkelaar /eigenaar of licentiehouders.	
Naam: Adres: Plaats: E-mail: Tel.: Fax:	Vul hier in wie de contactpersoon van de interventie is als het Nederlands Jeugdinstituut, het Centrum Jeugdgezondheid of het Centrum Gezond Leven contact wil opnemen over de beschrijving. Aan de contactpersoon wordt ook het uiteindelijke oordeel van de commissie meegedeeld. Is de interventie door een externe partij beschreven, geef hier dan ook de schrijver aan.

Documentatie, deelcommissie en documentnummer hoeft u niet in te vullen.

Samenvatting

Samenvatting Het is handig de samenvatting als laatste in te vullen. Gebruik voor de samenvatting in totaal maximaal 600 woorden.	
	Doel
Beschrijf hoofddoel(en) of meest karakteristieke (sub)doelen van de interventie.	Beschrijf het hoofddoel en eventueel de belangrijkste subdoelen. U hoeft dus niet alle subdoelen hier te beschrijven. Gebruik dezelfde formulering als in paragraaf 2.
	Doelgroep
Noem de doelgroep waarop de interventie direct gericht is.	Beschrijf hier de doelgroep waarop de interventie zich direct richt. Bijvoorbeeld: om problemen bij kinderen te voorkomen kan een interventie zich op de ouders richten. Dan vormen de ouders de doelgroep. U hoeft geen verdere kenmerken van de doelgroep te beschrijven.
	Methode
Beschrijf de structuur en de inhoud van de interventie in maximaal 200 woorden.	Beschrijf kort de aanpak van de interventie op het niveau van de structuur en de inhoud. Wat gebeurt er globaal tijdens de interventie? Welke werkvormen worden gebruikt? Zorg ervoor dat de lezer zich iets kan voorstellen bij de opbouw en de inhoud van de interventie. Gebruik niet meer dan 200 woorden.
	Materiaal
Geef aan of er een handleiding en ander materiaal is.	Geef een opsomming van beschikbare materialen, inclusief de handleiding.
	Onderzoek
Beschrijf concluderend de resultaten van Nederlands effectonderzoek, buitenlands effectonderzoek en procesevaluaties van de interventie in maximaal 200 woorden. <i>Meld als er geen onderzoek is: Er zijn geen studies voorhanden.</i>	Beschrijf kort de conclusies van de belangrijkste effectonderzoeken en procesevaluaties. Als er geen onderzoek is, moet dat hier ook vermeld worden. Gebruik zeker niet meer dan 200 woorden.

1. Risico- of probleemomschrijving

1. Risico- of probleemomschrijving

Geef aan wat het probleem of het risico is waarop de interventie zich richt. Beschrijf de aard, ernst, omvang en spreiding van het probleem, en de gevolgen bij niet ingrijpen. Als deze informatie er niet is, geef dat dan ook aan

Maximaal 400 woorden.

Geef aan wat het probleem is waarvoor deze interventie is ontwikkeld. Hier wordt alleen een omschrijving van het probleem gevraagd. U hoeft hier dus nog geen analyse van factoren te geven die het probleem veroorzaken of beïnvloeden Dat volgt later bij de onderbouwing (paragraaf 6).

Gebruik voor deze korte omschrijving maximaal 400 woorden.

Denk bij de probleemomschrijving - als de gegevens beschikbaar zijn - aan:

- Aard

Is duidelijk wat het probleem is?

- Omvang en spreiding

Is duidelijk hoe vaak het probleem voorkomt, bij wie en waar? Vermeld eventuele gegevens over prevalentie en /of incidentie, en de bronnen waarop u deze baseert..

- Gevolgen

Is duidelijk wat de mogelijke gevolgen zijn van het probleem? Denk zowel aan immateriële gevolgen (bijvoorbeeld de gevolgen voor de verdere ontwikkeling van de jeugdige als niet wordt ingegrepen, sterfte, ziekte, kwaliteit van leven, werkloosheid, etc.) als aan materiële gevolgen, zoals kosten voor de gezondheidszorg. U dient hierbij de bronnen te vermelden waarop uw informatie is gebaseerd.

Voor meer informatie kunt U de volgende websites raadplegen:

www.nji.nl

voor informatie over jeugd en opvoeding

www.nationaalkompas.nl

voor informatie over gezondheid

www.kostenvanziekten.nl

voor informatie over kosten van ziekten

www.cbs.nl

voor statistische informatie

www.scp.nl

voor informatie op sociaal en cultureel terrein

of neem contact op met bijvoorbeeld de GGD voor regionale cijfers.

2. Doel

2. Doel van de interventie

Wat is het doel van de interventie? Beschrijf de einddoelen en eventuele sub- of voorwaardelijke doelen zo concreet mogelijk en bij voorkeur SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden)

Beschrijf de doelen van de interventie. Beschrijf zowel het einddoel als de eventuele subdoelen. Subdoelen zijn vaak concretisering van het einddoel. Geef, indien van toepassing, aan welke doelen voorwaardelijk zijn voor welke andere doelen en aan welke doelen tegelijkertijd gewerkt kan worden.

Bij een jeugdinterventie moet het uiteindelijke doel zijn om problemen van kinderen en jongeren te verminderen, compenseren of te voorkomen. Dat geldt ook voor interventies die op de ouders, professionals of de omgeving gericht zijn. Uit de documentatie bij de interventie moet dit expliciet blijken.

Maak, indien van toepassing, onderscheid tussen doelen voor de verschillende doelgroepen (zie paragraaf 3).

Beschrijf de effectdoelen zoveel mogelijk in termen van de te bereiken eindsituatie direct na afloop van de interventie. Bijvoorbeeld: de jeugdige beschikt over leeftijdadequate zelfstandigheid. En niet: het bieden van ondersteuning.

Formuleer de doelen in ieder geval concreet, zodat na afloop van de interventie vastgesteld kan worden of ze al dan niet gerealiseerd zijn.

Formuleer de doelen zo mogelijk SMART: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden:

specifiek wat wil je precies veranderen en bij wie?
 meetbaar bevat de formulering van het doel het wat, bij wie, wanneer, hoe lang en in welke mate? Wat is de beoogde omvang van de effecten? Hoeveel wil je gaan doen? Is het doel zo geformuleerd dat je kunt controleren of het bereikt wordt?
 acceptabel is er draagvlak voor wat je wilt doen? Beschouwen de betrokkenen de doelen als zinvol?
 realistisch zijn de doelen zo geformuleerd dat ze haalbaar zijn in de specifieke situatie en onder de vereiste randvoorwaarden?
 tijdgebonden op welke termijn denk je de doelen te kunnen behalen?

Een voorbeeld van een SMART geformuleerd doel:

Het doel van de interventie is het verminderen van het percentage kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar dat wordt blootgesteld aan tabaksrook in de thuissituatie van 18% in 2007 naar 15% eind 2010.

Subdoelen van de interventie zijn:

- *Verhogen kennis: na afloop van de voorlichting door professionals kunnen ouders minimaal drie gevaren van meeroken voor hun kind noemen.*
 - *Verhogen eigen effectiviteit: na afloop van de voorlichting door professionals zijn ouders in staat om minimaal één huisregel in te voeren.*
 - *95% van de professionals voelt zich na afloop van de training in staat om op effectieve wijze het gesprek over meeroken met ouders aan te gaan.*
- (Roken? Niet waar de kleine bij is - Stivoro)*

Voor jeugdinterventies kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in Van Yperen & Veerman (2008), *Zicht op effectiviteit*, hoofdstuk 2.
Voor gezondheidsbevordering en preventie kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in hoofdstuk 5 van het *Handboek Preffi 2.0*.

3. Doelgroep

3. Doelgroep van de interventie	
	<p>3.1 Voor wie is de interventie bedoeld?</p> <p>Noem de einddoelgroep(en). Dit is (zijn) de doelgroep(en) bij wie de problemen /risico's verminderd worden.</p> <p>Noem ook eventuele intermediaire doelgroepen. Dit zijn de 'tussendoelgroepen' die de einddoelgroep bereiken, meestal zijn dit professionals of ouders.</p> <p>Bij jeugdinterventies bestaat de einddoelgroep altijd uit kinderen en jongeren. Ook als de interventie zich richt op de ouders om het probleem of risico bij de jeugdige te verminderen.</p> <p>Beschrijf de relevante kenmerken van de doelgroep waarop de interventie zich direct richt. Wat relevant is kan per interventie verschillen. U kunt denken aan de volgende kenmerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omvang van de doelgroep; - leeftijd; - geslacht; - sociaal-economische status (opleiding/inkomen/beroep/werksituatie); - etnische / culturele / religieuze achtergrond; - burgerlijke staat, woonsituatie, gezinsgrootte; - geografische locatie; - taal, analfabetisme, en - mediagebruik. <p>Zijn er concrete cijfers over de relevante kenmerken? Zie bijvoorbeeld www.cbs.nl , www.rivm.nl of www.nji.nl.</p> <p>Als de interventie voor meer doelgroepen geschikt is en ook uitgevoerd wordt voor een andere doelgroep dan op dit werkblad beschreven, vermeld dat dan hier als laatste punt.</p>
	<p>3.2 Indicatie- en contra-indicatiecriteria</p> <p>Indien van toepassing; vermeld indicatie- en contra-indicatiecriteria.</p> <p>Niet voor alle interventies zijn indicatie- en contra-indicaties van toepassing. Bij universele preventie bijvoorbeeld zijn ze niet aan de orde. Geef dit dan aan.</p> <p>Bij behandelingen of geïndiceerde preventie zijn indicatie- en contra-indicatiecriteria vaak wel van belang. Indicatie- en contra-indicatiecriteria beperken de doelgroep waarvoor verwacht mag worden dat de interventie effectief is. Zij houden doorgaans verband met factoren die het probleem beïnvloeden.</p> <p><i>Voorbeeld</i></p>
<p>Wat is de einddoelgroep van de hier beschreven interventie? Noem ook een eventuele intermediaire doelgroep. Geef een zo precies mogelijke beschrijving van relevante kenmerken van de doelgroep waarop de interventie zich direct richt.</p>	
<p>Beschrijf indicatie- en contra-indicatiecriteria indien van toepassing (indien van toepassing kunnen deze criteria vereist zijn voor erkenning; zie handleiding). Meld ook hoe de doelgroep wordt geselecteerd. Noem eventueel gebruikte selectie-instrumenten en vereiste scores.</p>	

	<p><i>Sociale incompetentie bij een kind kan in stand worden gehouden door een combinatie van negatieve ervaringen met leeftijdgenoten en een negatief zelfbeeld. Deze factoren versterken elkaar door angst voor sociaal contact. (zie ook paragraaf 6, probleemanalyse). In dat geval kan een interventie effectief zijn die erop gericht is om deze vicieuze cirkel te doorbreken. Zo 'n aanpak zal echter niet effectief zijn als de sociale incompetentie veroorzaakt wordt door een stoornis zoals klassiek autisme, of door doofheid. Voor deze interventie gelden autisme en doofheid dan als contra-indicatie.</i></p> <p>Maar ook de gekozen aanpak kan aanleiding zijn contra-indicatiecriteria te formuleren.</p> <p><i>Voorbeeld</i> <i>Een aanpak die veel zelfreflectie vereist, zoals een cognitief-gedragsmatige aanpak, zal niet werken voor heel jonge kinderen. De leeftijd is hier een contra-indicatie.</i></p> <p>Geef ook aan hoe wordt vastgesteld of de doelgroep aan deze criteria voldoet.</p> <p><i>Voorbeeld</i> <i>Een cursus is bedoeld voor jongeren met beginnende depressieve klachten (indicatiecriterium). De cursus is <u>niet</u> bedoeld voor jongeren met een ernstige depressie (contra-indicatiecriterium). Jongeren moeten dan een score van 16-45 op de CES-D vragenlijst hebben om mee te mogen doen. Bij een score van meer dan 45 op de CES-D vragenlijst worden jongeren uitgesloten van deelname.</i></p>
	<p>3.3 Toepassing bij migranten</p>
<p>Geef aan of de interventie uitsluitend, mede of niet bedoeld is voor (specifieke) migrantengroepen en voor welke. Geef ook aan of er speciale aanpassingen of voorzieningen voor deze groepen zijn.</p> <p><i>Meld indien niet bekend of niet van toepassing: De interventie is niet speciaal ontwikkeld voor migrantengroepen.</i></p> <p><i>Meld indien niet bekend of niet van toepassing: Het programma heeft geen speciale faciliteiten (zoals vertaalde schriftelijke instructies of tolken) om migrantengroepen in het bijzonder te kunnen bedienen.</i></p>	<p>Specificeer de etnisch-culturele achtergrond van de doelgroep als volgt:</p> <ol style="list-style-type: none"> de interventie is uitsluitend bedoeld voor (specifieke) migrantengroepen, of de interventie is uitsluitend bedoeld voor autochtone groepen, of de interventie is bedoeld voor autochtone en voor migrantengroepen. <p>Geef ook aan om welke migrantengroep(en) het gaat.</p> <p>Geef aan of de interventie speciale voorzieningen heeft voor migrantengroepen, bijvoorbeeld materiaal in uiteenlopende talen.</p>

Voor jeugdinterventies kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in Van Yperen & Veerman (2008), *Zicht op effectiviteit*, hoofdstuk 2.

Voor gezondheidsbevordering en preventie kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in hoofdstuk vier van het *Handboek Preffi 2.0*.

4. Aanpak

4. Aanpak van de interventie	
	4.1 Opzet van de interventie
Beschrijf de structuur en de opbouw van de interventie. Denk aan de gebruikelijke duur, indien van toepassing de frequentie en intensiteit van de contacten, de volgorde van de onderdelen, handelingen of stappen, en de setting waarin de interventie wordt uitgevoerd.	<p>Beschrijf hier de structuur en de opbouw van de interventie. Probeer onderstaande punten in uw beschrijving te verwerken (indien van toepassing):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Duur Beschrijf de termijn waarbinnen de interventie wordt uitgevoerd (eventueel gemiddeld) - Intensiteit De intensiteit geeft aan: de frequentie (het aantal eenheden, bijvoorbeeld hoeveel bijeenkomsten), het patroon (hoeveel tijd zit er tussen de eenheden), de sterkte (hoe lang duurt een eenheid) en de vorm (individueel, groepsgewijs, persoonlijk, schriftelijk) van een interventie. - Volgorde Indien de interventie uit verschillende stappen / onderdelen bestaat, geef de stappen dan weer en geef de volgorde van de stappen aan. - Setting Beschrijf de plek waar de interventie wordt uitgevoerd. <i>Bijvoorbeeld: thuis, op school, op het consultatiebureau, in een zorginstelling, in een justitiële jeugdinrichting.</i>
	4.2 Inhoud van de interventie
Wat gebeurt er concreet bij de uitvoering? Beschrijf hoe de onderdelen van de interventie worden ingevuld of uitgevoerd, zo nodig met enkele typerende voorbeelden.	<p>Leg uit wat er tijdens de verschillende stappen / onderdelen concreet gebeurt. Indien er veel onderdelen zijn, werk dan één of twee typerende voorbeelden concreet uit</p> <p>Het is niet de bedoeling de handleiding of het protocol voor de uitvoerend professionals volledig weer te geven. Hier gaat het erom dat de lezer zich een beeld kan vormen van wat er tijdens de interventie gebeurt.</p> <p>In deze paragraaf wordt de aanpak uitsluitend beschreven en nog niet onderbouwd. Pas in paragraaf 6 verbindt u de aanpak met de doelen, en onderbouwt u waarom deze aanpak werkt of zou werken bij de aangegeven doelgroep.</p>

5. Materialen en links

5. Materialen en links

Welke materialen zijn er en waar zijn deze verkrijgbaar? Noem ten minste de Nederlandse handleiding. Noem ook eventuele links naar relevante websites, rapporten of andere relevante bestanden. Vermeld eventueel ook of er aparte materialen zijn voor migranten en zo ja welke.

Som op welke materialen van de interventie beschikbaar zijn. Er moet ten minste een Nederlandstalige handleiding zijn. Geef ook aan waar deze materialen verkrijgbaar zijn.

Geef daarnaast een opsomming van links naar andere, voor de interventie relevante, bestanden, zoals onderzoeksverslagen.

Als er speciale materialen zijn voor migrantengroepen, noem deze dan ook.

6. Verantwoording

6. Verantwoording: doelgroep, doelen en aanpak

Geef aan hoe probleemanalyse, doel, doelgroep en methodiek op elkaar aansluiten. In uw betoog moet antwoord gegeven zijn op de volgende vragen (zie ook de handleiding bij dit werkblad):

Probleemanalyse

Wat zijn de factoren (determinanten) die het probleem beïnvloeden? Onderbouw dit met theorieën en/of onderzoeksliteratuur, een redenering (ratio) of een visie. Als u hiervoor gebruik maakt van een algemene theorie over gedragsverandering, maak dan aannemelijk dat deze van toepassing is op het probleem. Geef aan hoe deze factoren met elkaar samenhangen. Noem oorzakelijke, risico-, instandhoudende, verzachtende en/of beschermende factoren.

Beïnvloedbare factoren

Welke factoren zijn beïnvloedbaar? Laat dit alles zien met theorie/studies of voorbeelden. Op welke veranderbare factoren richt de interventie zich?

Verbinding probleemanalyse, doel, doelgroep en aanpak

Kan het doel met de gekozen aanpak worden bereikt? Maak dit aannemelijk aan de hand van studies en/of ervaringen. Laat zien dat de doelgroep aansluit bij de probleemanalyse.

Werkzame factoren /mechanismen

Wat zijn de werkzame factoren /mechanismen? Welke elementen mogen bij aanpassing van de interventie niet ontbreken?

Verantwoording

Voor de verantwoording kan

In paragraaf 1 tot en met 5 zijn de verschillende onderdelen van de interventie beschreven. In deze paragraaf verbindt u deze onderdelen met elkaar om antwoord te geven op de vraag waarom de interventie eruitziet zoals beschreven. Hiervoor kunt u gebruik maken van de volgende stappen:

Probleemanalyse

Geef een analyse van het probleem. Beschrijf de factoren (determinanten) die het probleem beïnvloeden. Enerzijds zijn dat factoren die het probleem veroorzaken en/of in stand houden (risicofactoren). Anderzijds kunnen er factoren zijn die de negatieve invloed van de risicofactoren verzachten of compenseren (beschermende factoren).

Het kan zijn dat u voor de probleemanalyse gebruik maakt van een algemene theorie of model met betrekking tot het ontstaan of veranderen van gedrag. Maak in dat geval aannemelijk dat het gekozen model of de literatuur van toepassing is op dit probleem.

Geef, indien bekend, aan in welke mate een factor het probleem beïnvloedt. Geef, indien bekend, ook aan hoe de factoren met elkaar samenhangen of elkaar beïnvloeden (versterken, verzwakken, compenseren).

Vermeld in ieder geval de bronnen waarop de probleemanalyse is gebaseerd. Maak, indien beschikbaar, gebruik van (recente) wetenschappelijke literatuur. De theorie /het model moet actueel zijn.

Beïnvloedbare factoren

Niet alle factoren zullen van toepassing zijn op de gekozen doelgroep. Ook zullen ze niet allemaal te beïnvloeden zijn met een interventie (bijvoorbeeld genetische factoren of een gezin met één ouder). Geef aan welke factoren beïnvloedbaar zijn, en op welke beïnvloedbare factoren de interventie zich richt. Vermeld ook hierbij de bronnen.

Verbinding probleemanalyse, doel, doelgroep en aanpak

Maak aan de hand van studies en/of ervaringen aannemelijk dat de gekozen aanpak het probleem kan oplossen door probleemanalyse, doel, doelgroep en aanpak met elkaar te verbinden. U kunt daarbij aan het volgende denken:

- laat zien dat de doelen aansluiten bij de probleemanalyse;
- laat zien welke doelen worden bereikt met welke methoden;
- beredeneer en onderbouw dat de gekozen aanpak past bij de doelen; houd hierbij rekening met de samenhang tussen de factoren zoals in de probleemanalyse is geschetst, en
- beredeneer en onderbouw dat de gekozen aanpak past bij de doelgroep; onderbouw hier ook eventuele indicatie- en contra-indicatiecriteria (zie uitleg bij paragraaf 3.2).

Werkzame factoren /mechanismen

Zijn er uit de literatuur of uit eigen ervaring werkzame factoren en/of mechanismen aan te geven? Is deze of een vergelijkbare methode al eerder

<p>gebruik worden gemaakt van Nederlands en /of internationaal onderzoek naar de theorie achter de interventie, naar onderdelen van de interventie en /of naar soortgelijke interventies, en van onderzoek naar buitenlandse versies van de interventie.</p>	<p>toegepast, wat waren toen de resultaten? Wat is de kern van deze interventie? Welke elementen mogen zeker niet ontbreken, wil de interventie effectief kunnen zijn?</p> <p>Verantwoording De kern van paragraaf 6 is een redenering of onderbouwing. Hiervoor kunt u onderzoeksliteratuur, theorieën of een model gebruiken over (gedrags)verandering. Onderbouw in het geval van een theorie/ model dat deze van toepassing is op het probleem. Is er geen onderzoek naar deze of een vergelijkbare interventie beschikbaar, zoek dan breder. Misschien is er wel onderzoek gedaan naar deze aanpak voor een ander probleem of een andere doelgroep. Als er geen wetenschappelijke theorie /model en geen Nederlands of internationaal onderzoek beschikbaar is, beredeneer dan waarom u zelf denkt dat de interventie voor deze doelgroep werkt (ratio, visie).</p> <p>Literatuur zoeken Voor wetenschappelijke literatuur die voor de onderbouwing relevant is, kunt u onder andere de volgende websites raadplegen (let op: artikelen zijn niet altijd gratis te downloaden, voor sommige online tijdschriften is een abonnement vereist).</p> <ol style="list-style-type: none"> a. <i>Landelijke kennisinstututen</i> zoals RIVM, Nederlands Jeugdinstituut (onder andere themadossiers met informatie over wat werkt bij welke problematiek), TNO, SCP, CBS en universiteiten. b. <i>Landelijke thema-insituten</i> zoals Consument en Veiligheid, NISB, Pharos, Rutgers Nisso Groep, Schorer, SoaAids Nederland, Stivoro, Trimbos, Voedingscentrum. c. <i>Zoek in databanken</i> met wetenschappelijke literatuur via bijvoorbeeld scholar.google.com, www.psycinfo.com (voor sociaal-wetenschappelijke literatuur en onderzoek), www.eric.ed.gov (onderwijs, educatie), en www.pubmed.com, medline.cos.com, www.thecochranelibrary.com (medisch georiënteerd, voor o.a. preventie en gezondheidsbevordering).
--	--

Voor jeugdinterventies kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in Van Yperen & Veerman (2008), *Zicht op effectiviteit*, hoofdstuk 2.

Voor gezondheidsbevordering en preventie kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in hoofdstuk drie en zes van het *Handboek Preffi 2.0*.

7. Samenvatting onderbouwing

7. Samenvatting onderbouwing

Beschrijf in één tot drie zinnen het verband tussen probleem, doelgroep, doel en methode.

De bedoeling van deze samenvatting is om de lezer kernachtig duidelijk te maken waarom de interventie zal werken.

Voorbeelden

1.

Om te voorkomen dat jongeren beginnen met roken wordt de sociale druk om niet met roken te beginnen vergroot; dit gebeurt via het vooruitzicht op een groepsbeloning voor het collectief niet-roken.

(Interventie: Actie Tegengif)

2.

Kinderen worden minder bang in de omgang met anderen en gaan competenter gedrag vertonen door met behulp van oefeningen hun sociale vaardigheden te verbeteren en door te oefenen met moeilijke situaties in een groep.

(Interventie: Bang zijn voor andere kinderen)

3.

Het antisociale gedrag van kinderen wordt verminderd door toepassing van twee strategieën:

- a. *de ouders leren het sociale gedrag van hun kind te bevorderen door gewenst gedrag te belonen en onaangepast gedrag te beperken, en door disciplineren en time-outs toe te passen als het kind zich misdraagt;*
- b. *de denkwijze van het kind verbetert door training van de cognitieve probleemoplossingsvaardigheden.*

(Interventie: Minder Boos en Opstandig)

8. Randvoorwaarden

8. Randvoorwaarden uitvoering en kwaliteitsbewaking	
	8.1 Eisen ten aanzien van opleiding
<p>Welke eisen zijn er ten aanzien van opleiding, training, certificering, licenties en/of supervisie van de uitvoerend werkers? Beschrijf deze randvoorwaarden voor de toepassing.</p> <p><i>Meld indien van toepassing: Er zijn geen specifieke eisen voor de uitvoering en begeleiding van de uitvoerend werkers.</i></p>	<p>Geef aan of er kwaliteitseisen zijn voor de uitvoerende professionals. Zijn er bijvoorbeeld trainingen of cursussen voor uitvoerders, en zo ja, wat behelzen deze in hoofdlijnen? Is een bepaalde vooropleiding vereist? Moeten uitvoerend professionals gecertificeerd zijn? Is er sprake van herhalingscursussen?</p>
	8.2 Eisen ten aanzien van overdracht en implementatie
<p>Is er voor de overdracht van de interventie een handleiding of protocol? Zijn er eerdere ervaringen waaruit blijkt dat de interventie overdraagbaar is?</p> <p><i>Meld indien van toepassing: Er is geen handleiding of protocol voor overdracht of implementatie.</i></p>	<p>Beschrijf op welke manier de interventie overdraagbaar is. Hoe zorg je ervoor dat andere professionals de interventie kunnen uitvoeren (bijvoorbeeld met een draaiboek, checklist, helpdesk). Is er voor de overdracht een speciaal protocol? Zijn er (andere) ervaringen met de overdraagbaarheid van de interventie beschreven?</p>
	8.3 Eisen ten aanzien van kwaliteitsbewaking
<p>Hoe wordt de kwaliteit van de interventie beoordeeld en bewaakt? Denk bijvoorbeeld aan registratie van activiteiten en resultaten.</p> <p><i>Meld indien niet bekend of niet van toepassing: De wijze van kwaliteitsbewaking wordt bepaald door de uitvoerder.</i></p>	<p>Is beschreven hoe de kwaliteit van de uitvoering bewaakt moet worden? Moeten er bijvoorbeeld activiteiten of uitkomsten geregistreerd worden, en zo ja welke? Zijn er (verplichte) intervisie- of supervisiebijeenkomsten? Worden er meetinstrumenten gebruikt en zo ja, welke? Wat gebeurt er met de evaluatiegegevens?</p> <p>Is beschreven wie voor de kwaliteitsbewaking verantwoordelijk is: de ontwikkelaar, de licentiehouder, de uitvoerder?</p>
	8.4 Kosten van de interventie
<p>Wat zijn de kosten van de uitvoering? Noem zo mogelijk kosten van licentie, materiaal, trainingen, kwaliteitsbewaking. Vermeld het jaartal waarvoor de prijzen gelden. Noem ook de tijdinvestering van betrokken professionals (uitvoering en coördinatie).</p> <p><i>Meld indien van toepassing: Er zijn bij deze interventie geen gegevens bekend over de kosten en/of de tijdsinvestering van professionals.</i></p>	<p>Beschrijf de kosten van de interventie. Denk hierbij niet alleen aan kosten van de materialen, maar ook aan bijvoorbeeld de personeelskosten en de mogelijke kosten van deskundigheidsbevordering. Vermeld het jaartal waarvoor deze prijzen gelden.</p> <p>Noem naast de financiële kosten ook de benodigde menskracht. Hoeveel uren zijn de betrokken professionals kwijt aan de interventie? Maak onderscheid tussen uren voor de overdracht en uren voor de uitvoering. Denk hier aan de tijdsinvestering voor uitvoering en werving, coördinatie etc.</p>

Voor jeugdinterventies kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in Van Yperen & Veerman (2008), *Zicht op effectiviteit*, hoofdstuk 2.
Voor gezondheidsbevordering en preventie kunt u voor dit onderdeel meer informatie vinden in hoofdstuk 8.2 van het *Handboek Preffi 2.0*.

9. Onderzoek naar de uitvoering van de interventie

9. Onderzoek naar de uitvoering van de interventie

Is er onderzoek gedaan naar de uitvoering van de interventie? Beschrijf doel, type onderzoek (bijvoorbeeld procesevaluatie, behoefteanalyse, nul-meting, haalbaarheidsonderzoek, tevredenheidsmeting etc.), methode en relevante uitkomsten.

Geef aan wat het bereik is, de succes- en faalfactoren en waardering door de doelgroep. Geef ook aan hoe de interventie, indien noodzakelijk, wordt aangepast.

Meld indien van toepassing: Er is geen onderzoek gedaan naar de uitvoering van de interventie.

Beschrijf het onderzoek naar de interventie voor zover het geen effectonderzoek is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan procesevaluaties, behoefteanalyses, nul-metingen, haalbaarheidsonderzoeken en tevredenheidsmetingen.

Beschrijf het type onderzoek, het doel, de methode en de relevante uitkomsten.

Denk aan de volgende punten:

- de mate waarin activiteiten zijn uitgevoerd volgens plan;
- beoordeling van activiteiten en materialen door gebruikers;
- bereik van de interventie, en
- succes- en faalfactoren.

Indien er negatieve resultaten waren, geef dan aan of en op welke manier de interventie naar aanleiding van deze resultaten is aangepast.

10. Nederlandse effectstudies

10. Nederlandse effectstudies	
	10.1 Studies naar de effectiviteit van de interventie in Nederland
<p>Wat zijn de kenmerken en uitkomsten van onderzoek naar het effect van de interventie in Nederland?</p> <p>Noem per studie auteur(s) en publicatiejaar, onderzochte (primaire) doelen van de interventie, onderzoeksgroep, onderzoeksdesign en resultaten. Vermeld effectgroottes <i>d</i> of <i>ES</i>, of de gegevens om deze te berekenen (zie de handleiding bij dit werkblad).</p> <p>Beschrijf ook de kenmerken en resultaten van reviews en meta-analyses over de effectiviteit van de interventie in Nederland.</p> <p><i>Meld indien van toepassing: Er is geen Nederlands onderzoek naar de effectiviteit van de interventie.</i></p>	<p>Beschrijf <i>alle</i> Nederlandse effectstudies, reviews of meta-analyses naar deze interventie, ook als het studies met een zwakke of zeer zwakke bewijskracht zijn.</p> <p>Let op: het gaat hier dus niet om onderzoek naar vergelijkbare Nederlandse of buitenlandse interventies (deze horen bij paragraaf 6: onderbouwing) of om effectonderzoek naar buitenlandse versies van de interventie (deze horen bij paragraaf 11: buitenlandse effectstudies).</p> <p>Noem per studie in een lopende tekst:</p> <ul style="list-style-type: none"> - auteur(s); - publicatiejaar; - onderzochte doelen; - onderzoeksgroep; - onderzoeksdesign: <ul style="list-style-type: none"> • voormeting, nameting, follow-up • aanwezigheid en type controleconditie • aantal subjecten • mate van relevantie of inbedding in de praktijk • mate van uitval • mate van implementatiegetrouwheid (uitvoering zoals bedoeld) • meetinstrumenten en de betrouwbaarheid ervan • analyse met al dan niet adequate techniek <p>(Zie ook Bijlage 1 voor het scoren van het onderzoeksdesign)</p> <p>- resultaten: vermeld relevante effectgroottes (liefst) <i>d</i> of <i>ES</i> (zie onder) en al dan niet statistische significantie van verschillen.</p> <p>Gebruik eventueel zelfgekozen tussenkopjes.</p> <p>Effectgrootte De effectgrootte <i>d</i> ('effectsize', ook wel aangeduid met <i>ES</i>) is een index die aangeeft hoe groot het waargenomen verschil is tussen voor- en nameting of tussen experimentele (interventie-) en controlegroep.</p> <p>Vermeld altijd gegevens over de effectgroottes die onderzoekers rapporteren. Wordt in onderzoek geen effectgrootte gerapporteerd, overweeg deze dan met behulp van onderstaande formule zelf te berekenen, of vermeld duidelijk de gemiddelde scores en standaarddeviaties van de groepen. Soms rapporteren onderzoekers effecten op een groot aantal variabelen. Vermeld dan alleen de belangrijkste of meest veelzeggende, of beschrijf de globale tendens van de effectgegevens.</p> <p>De bekendste formule voor het berekenen van <i>d</i> is</p>

	$d = \frac{\text{gemidd score nameting interv. groep} - \text{gemidd score nameting controlegroep}}{\text{'gepoolde' standaarddeviatie van beide groepen}}$ <p>De index wordt een positieve waarde toegekend als het effect bij de interventiegroep (experimentele groep) gunstiger is dan bij de controlegroep en een negatieve waarde als het effect voor de controlegroep gunstiger is.</p> <p><i>Toelichting</i> Tot voor kort werd het effect van een interventie vooral uitgedrukt in een statistisch significant verschil tussen voor- en nameting, of tussen voor- en nameting en follow-up, of tussen de nameting van de experimentele en controlegroep. De daarbij gehanteerde index wijst uit hoe groot de kans is dat een geconstateerd verschil op toeval berust, of echt serieus kan worden genomen. Een probleem bij deze aanpak is dat grote verschilscores in kleine groepen vaak niet significant zijn. Bij grote groepen kunnen heel kleine verschillen weliswaar als zeer significant uit de bus kunnen komen, maar praktisch gezien van weinig waarde zijn. Daarom wordt ervoor gekozen om naast de statistische significantie ook de effectgrootte d ('effectsize', ook wel aangeduid met ES) te rapporteren. Dit is een index die aangeeft hoe groot het waargenomen verschil is tussen voor- en nameting of tussen experimentele (interventie-) en controlegroep.</p>
	<p>10.2 Samenvatting Nederlandse effectstudies</p>
<p>Vat elke studie in telegramstijl samen.</p> <p>Kies bij Bewijskracht voor: 1 zeer zwak; 2 zwak; 3 matig; 4 redelijk; 5 vrij sterk; 6 sterk; 7 zeer sterk.</p> <p>Kies bij Effectiviteit voor: 1 positieve resultaten 2 effectiviteit niet vastgesteld; 3 negatieve resultaten; 4. positieve en negatieve resultaten; of 5 effectiviteit onduidelijk of onbekend.</p> <p>(Zie de handleiding bij dit werkblad.)</p>	<p>Geef een puntsgewijze samenvatting van de effectstudies die in 10.1 zijn beschreven. In bijlagen 1 en 2 bij deze handleiding vindt u een uitleg van de 'bewijskracht' en de 'effectiviteit'. Als u op het werkblad Bijlage 1 invult, blijkt ook daaruit wat de bewijskracht van het onderzoek is.</p> <p><u>Studie 1</u> Auteurs: Jaar: Onderzoekstype: Belangrijkste resultaten: Bewijskracht van het onderzoek: Mate van effectiviteit van de interventie (het gaat hier om een typering van de onderzoeksresultaten)</p> <p><u>Studie 2</u> Etc.</p>

11. Buitenlandse effectstudies

11. Buitenlandse effectstudies

Wat zijn de kenmerken en uitkomsten van effectstudies, reviews of meta-analyses naar de effectiviteit van buitenlandse versies van de interventie?

Noem per studie auteur(s) en publicatiejaar, onderzochte doelen van de interventie, methode en resultaten. Vermeld effectgroottes d of ES , of de gegevens om deze te berekenen (zie de handleiding bij dit werkblad).

Gebruik per onderzoek niet meer dan 150 woorden.

Meld indien van toepassing: Er zijn geen studies die de effectiviteit van buitenlandse versies van de interventie aantonen.

Beschrijf hier kort effectstudies, reviews of meta-analyses naar buitenlandse versies van de interventie.

Let op: het gaat hier dus niet om vergelijkbare Nederlandse of buitenlandse interventies of buitenlandse studies die het effect van de principes achter de interventie onderbouwen (deze horen bij onderdeel 6: onderbouwing).

Noem per studie in een korte tekst van maximaal 150 woorden:

- auteur(s);
- publicatiejaar;
- onderzochte doelen;
- methode, en
- resultaten: vermeld relevante effectgroottes (liefst) d of ES en al dan niet statistische significantie van verschillen.

12. Toelichting op de naam

12. Toelichting op de naam van de interventie

Is de naam van de interventie helder? Noem de herkomst of diepere betekenis. Is de interventie bekend onder een andere naam? Noem de naam van de eventuele buitenlandse versie van de interventie.

*Meldt indien van toepassing:
Over de naam van de
interventie zijn geen
bijzonderheden te vermelden.*

Indien er bijzonderheden te vermelden zijn over de naam van de interventie, noem deze dan hier. Soms verwijst de naam van de interventie al naar de aanpak of doelgroep. Als de interventie ook onder een andere naam bekend is of vroeger was, vermeld dat dan hier. Is de interventie overgenomen uit het buitenland, noem dan de naam van de (oorspronkelijke) buitenlandse versie.

13. Uitvoering

13. Uitvoering (uitvoerende en of ondersteunende organisaties en partners)

Waar, door welk soort organisaties en op welke schaal wordt de interventie toegepast? Beschrijf op welke locatie de interventie wordt uitgevoerd. Noem eventueel lokale en/of regionale varianten. Noem eventueel ook samenwerkingspartners in de uitvoering.

Meld indien van toepassing:

- *De locatie waar de interventie dient te worden uitgevoerd is niet aangegeven.*
- *Er zijn geen gegevens over de uitvoerende organisatie bekend.*

Beschrijf de uitvoering van de interventie. Denk daarbij aan de volgende punten:

- waar wordt de interventie toegepast (landelijk of in een bepaalde regio)?
- door welk soort organisaties, op welke locaties, wordt de interventie uitgevoerd (bijvoorbeeld door de ggd op basisscholen, in de media)?
- op welke schaal wordt de interventie toegepast (hoeveel organisaties hebben de interventie al uitgevoerd, hoeveel deelnemers zijn al bereikt)?

Noem eventuele lokale varianten van de interventie.

Noem eventuele samenwerkingspartners.

14. Overeenkomsten

14. Overeenkomsten met andere interventies

Zijn er soortgelijke interventies? Noem relevante en in het oog springende overeenkomsten en /of verschillen; beperk dit tot sterk vergelijkbare interventies.

Meld indien van toepassing: Er zijn geen gegevens over soortgelijke interventies

Noem hier interventies die sterk overeenkomen met de beschreven interventie. Hier kunnen ook de regionale varianten uit onderdeel 13 (uitvoering) bijhoren. Noem de belangrijkste overeenkomsten en verschillen met deze interventies.

Literatuur

Aangehaalde literatuur

Beschrijf de in dit document aangehaalde literatuur volgens APA-normen (zie de handleiding bij dit werkblad).

Beschrijf alle aangehaalde literatuur in een net overzicht. Gebruik hiervoor de APA-normen:

- Bij een boek:

Auteur(s) (of redacteurs) (Jaartal). *Titel boek*. Plaats van uitgifte: Naam van de uitgever.

- Bij een artikel in een tijdschrift:

Auteur(s) (Jaartal). Titel van het artikel. *Naam van het tijdschrift (nummer van de jaargang, evt. gevolgd door nummer van de aflevering), pagina's* waar het artikel staat.

De uitgebreide APA-normen vindt u in bijlage 3.

Bijlage 1: Bewijskracht

Lees dit formulier van beneden naar boven

Sterkte bewijskracht	Kenmerken studie
 Zeer sterk	Hier gelden dezelfde criteria als bij het voorgaande niveau, met als verschil: <ul style="list-style-type: none"> • Er is een experimentele onderzoeksopzet (i.e. er is een aselechte toewijzing van subjecten aan onderzoeksgroepen) <i>of</i> er is een andere opzet die de causale relatie tussen interventie en effect voldoende overtuigend aantoon.
Sterk	Hier gelden dezelfde criteria als bij de onderliggende niveaus <ul style="list-style-type: none"> • Er is een onderzoek met een (quasi-)experimentele en een controle-groep (care as usual) <i>of</i> een herhaald N=1 onderzoek met een baseline <i>of</i> een time series design met een (multiple) baseline <i>of</i> alternating treatments <i>of</i> een studie naar de samenhang tussen de mate waarin een interventie is toegepast en de mate waarin bedoelde uitkomsten zijn opgetreden. • De designs zijn van hoge kwaliteit. • De studie is in de praktijk uitgevoerd / is representatief voor de praktijk. Met als toevoeging: <ul style="list-style-type: none"> • Er is een follow-up (minimaal 6 maanden) <i>of</i> er is een andere opzet die voldoende zicht biedt op de stabiliteit van de resultaten.
Vrij sterk	Hier gelden dezelfde criteria als bij het voorgaande niveau, met als verschil: <ul style="list-style-type: none"> • De studie is in de praktijk uitgevoerd / is representatief voor de praktijk.
Redelijk	Hier gelden dezelfde criteria als bij de onderliggende niveaus, met als verschil: <ul style="list-style-type: none"> • Er is een onderzoek met een (quasi-) experimentele en een controle-groep (care as usual) <i>of</i> een herhaald N=1 onderzoek met een baseline <i>of</i> een time series design met een (multiple) baseline <i>of</i> alternating treatments <i>of</i> een studie naar de samenhang tussen de mate waarin een interventie is toegepast en de mate waarin bedoelde uitkomsten zijn opgetreden. • De designs zijn van hoge kwaliteit. • Het onderzoek is <i>niet</i> in de praktijk is uitgevoerd / is niet representatief voor de praktijk of de representativiteit voor de praktijk is onbekend.
Matig	Hier gelden dezelfde criteria als bij het onderliggende niveau, met als toevoeging: <ul style="list-style-type: none"> • De resultaten zijn vergeleken met ander onderzoek naar de effecten van de gebruikelijke situatie, handelwijze of zorg (care as usual) <i>of</i> een andere zorgvorm bij een soortgelijke doelgroep.
Zwak	De eisen die op dit niveau gelden zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Het onderzoek is zodanig gedocumenteerd, dat replicatie van de studie mogelijk is. • Het gemeten effect heeft betrekking op het doel en de doelgroep van de interventie. • De meting is verricht met betrouwbare en valide instrumenten. • Er is een voormeting (voorafgaand aan / bij start van de interventie). • Er is een nameting (aan het einde van de interventie). • De resultaten zijn met een adequate statistische techniek geanalyseerd, op significantie getoetst en er is een Cohen's D berekend of te berekenen.
Zeer zwak	De studie voldoet niet aan de eisen die minstens aan een effectstudie te stellen zijn.

Bijlage 2: Typering van de onderzoeksresultaten naar de mate van effectiviteit

1. *Positieve resultaten:* De studie rapporteert positieve effecten[#] ten aanzien van een of meer doelen van de interventie. Hierbij moet duidelijk aangegeven worden voor welk doel de interventie wel effectief is en voor welk doel niet.
2. *Effectiviteit niet aangetoond:* De studie rapporteert dat er geen effecten[#] ten aanzien van de doelen van de interventie zijn
3. *Negatieve resultaten:* De studie rapporteert negatieve effecten[#].
4. *Positieve en negatieve resultaten:* De studie rapporteert positieve en negatieve effecten[#] ten aanzien van verschillende doelen van de interventie.
5. *Effectiviteit onduidelijk of onbekend.*

Positief effect	een of meer doelen van de interventie worden gerealiseerd en deze winst is statistisch significant.
Geen effect	de doelen van de interventie worden niet gerealiseerd, of zij worden (deels) gerealiseerd maar deze winst is niet statistisch significant.
Negatief effect	de interventie werkt - statistisch significant - averechts of heeft ernstige, duidelijk aantoonbare 'bijwerkingen'.

Bijlage 3: Literatuurweergave volgens APA-normen

Overgenomen van: Steege, M. van der, Bijl, B., Delicat, J. & Wilschut, M. (2008). *Ondersteuningspakket 4. Zicht op Effectiviteit: Onderbouwen en beschrijven van interventies*, Utrecht, Nederlands Jeugdinstituut

De APA stijl

In de tekst van een wetenschappelijke publicatie wordt vaak verwezen naar andere publicaties. Dat gebeurt volgens bepaalde internationale afspraken. Het in de sociale wetenschappen meest toegepaste systeem is dat van de American Psychological Association (APA). Onderstaande richtlijnen zijn gebaseerd op de 5e editie van de APA Style Guide, uit 2001. Op één punt wordt in deze handleiding afgeweken van de richtlijnen van de APA. In een opsomming van namen wordt (in het Nederlands) geen komma geplaatst voor '&' of 'en'.

Literatuurverwijzingen in de tekst

Literatuurverwijzingen in de tekst moeten kort aangeven wat de bron is en moeten de lezer in staat stellen de literatuuropgave terug te vinden in de alfabetische literatuurlijst op het einde van het boek/hoofdstuk/artikel. Meestal wordt daartoe de achternaam van de auteur(s) vermeld, gevolgd door het jaartal van uitgave. Dit geldt ook voor verwijzingen naar Internet-bronnen.

- Als de naam van de auteur zelf in de tekst vermeld wordt, is het jaartal van de publicatie tussen haakjes voldoende:
Jansen (2001) vergeleek 34 onderzoeken naar de invloed van...
- Wordt de auteur niet met name genoemd in de tekst, dan worden naam en jaartal, gescheiden door een komma, tussen haakjes vermeld:
Onderzoek naar de ideale klassegrootte (Jansen & Visser, 2001) toont aan dat.....
- Indien er twee auteurs zijn als volgt:
Jansen en Visser (1992) vergeleken de resultaten....
Onderzoek naar de ideale klassegrootte (Jansen & Visser, 2001) toont aan dat ...
Dus 'en' in de lopende tekst of '&' als de namen tussen haakjes staan.
- Indien er drie tot zes auteurs zijn als volgt:
De eerste keer alle auteurs noemen, bij de volgende verwijzing de achternaam van eerste auteur gevolgd door et al.; bij meer dan zes auteurs al vanaf de eerste verwijzing 'et al.' gebruiken.
Jansen et al. (1992) analyseerden
Een analyse van 34 studies naar klassegrootte (Jansen et al., 2001)....
- Indien naar twee of meer publicaties over hetzelfde onderwerp wordt verwezen:
Diverse studies naar klassegrootte (Jansen, 2001; de Vries, 2002) toonden aan dat ...
- Indien naar twee of meer publicaties van een auteur wordt verwezen:
Diverse studies (Jansen, 1992, 1996, 2001a, 2001b; Visser, 1994a, 1994b).....

De titulatuur van personen wordt nooit in verwijzingen genoemd.

Sommige publicaties noemen de namen van de auteur(s) niet. Dit betreft publicaties van instituten, organisaties of commissies. De naam van het instituut, organisatie of commissie wordt dan beschouwd als de naam van de auteur.

American Psychological Association (2001)...

Ook kan het voorkomen dat een publicatie geen jaartal bevat. In dat geval schrijft men (z.j.) achter de naam van de auteur(s) ('zonder jaartal'). In het Engels is dat (n.d.): 'no date':

De Jong (z.j.)

Citaten

Als een tekst letterlijk wordt aangehaald, dan dient aangegeven te worden op welke bladzijde het citaat te vinden is. Omdat bij Internetbronnen vaak geen paginanummering voorkomt wordt daarbij verwezen naar nummers of titels van secties, paragrafen of hoofdstukken.

Jansen (2002, p.78) stelt dat "veertig procent van de Nederlandse basisscholen is...."

Jansen (2002, par. 3) stelt dat "veertig procent van de Nederlandse basisscholen is...."

De Vries (2002, sectie "Conclusies") constateert een "verbluffend gebrek aan...."

Lange citaten (vanaf 40 woorden) worden als tekstblok ingesprongen (5 posities) en met een witregel (ervoor en erna) van de lopende tekst onderscheiden. Ze worden aangekondigd in een zin waarin de literatuurreferentie wordt gegeven en die eindigt met een dubbele punt. Aan het eind van het citaat (na de punt) volgt, tussen haakjes, een verwijzing naar de pagina waar het citaat is te vinden.

De literatuurlijst

De literatuurlijst is alfabetisch geordend op de achternaam van de eerste auteur. Bij elke literatuurreferentie wordt 'hangend ingesprongen', zodat goed zichtbaar is waar een nieuwe literatuurreferentie begint. Elke referentie begint met de achternaam van de (eerste) auteur, gevolgd door de voorletter(s), en dan, als die er zijn, de namen van de overige auteurs.

- Neem letter voor letter en ga uit van de stelregel: 'Niets gaat voor iets'. Dus Smit, T. komt voor Smith, A.
- Bij een Nederlandse publicatie wordt 'van de' of andere voorvoegsels achter de voorletters geplaatst. Dus: Akker, C. J. van der (2001).
- Na elk initiaal komt een punt en een spatie.
- Na de auteur(s) volgt eerst het jaartal van publicatie (tussen haakjes). Daarna zijn er verschillende mogelijkheden, al naar gelang het type publicatie:

- Bij een boek:

Auteur(s) (of redacteurs) (Jaartal). *Titel boek*. Plaats van uitgifte: Naam van de uitgever.

Wald, A., & Linden, J. L. van der (red.) (2001). *Leren in Perspectief*.

Leuven/Apeldoorn: Garant

- Bij een hoofdstuk in een boek (of bundel):

Auteur(s) (Jaartal). Titel van het hoofdstuk. In Namen redacteurs van het boek (red.). *Titel van het boek*, (pagina's van het hoofdstuk). Plaats van uitgifte: Naam van de uitgever. Initialen van redacteur(s) komen voor de achternaam.

Erkens, G., Kanselaar, G., Jaspers, J. G. M., & Tabachneck-Schijf, H. J. M. (2001).

Computer ondersteund samenwerkend leren. In A. Wald, & J. L. van der Linden

(red.). *Leren in Perspectief* (pp. 85-97). Leuven/Apeldoorn: Garant

- Bij een artikel in een tijdschrift:

Auteur(s) (Jaartal). Titel van het artikel. *Naam van het tijdschrift* (nummer van de jaargang, evt. gevolgd door nummer van de aflevering), pagina's waar het artikel staat. Titelwoorden van tijdschrift moeten met hoofdletters (behalve voorzetsels en voegwoorden). Het nummer

van de aflevering hoeft niet genoemd te worden als de paginanummering doorloopt over de afleveringen.

Versloot, A. M., Jong, J. A. de, & Thijssen, J. G. L. (2001). Organizational context of structured on-the-job training. *Human Resource Development*, 4, 82-92.

Vriens, L. J. A. (2001). Steiner en de Vrije School. *Tijdschrift voor Vredesopvoeding*, 16 (2), 8-11.

- Bij een artikel in een elektronisch tijdschrift:

Auteur(s) (Jaartal). Titel van het artikel. *Naam van het tijdschrift*, nummer van de jaargang (evt. gevolgd door nummer van de aflevering), pagina's waar het artikel staat, Binnengehaald datum, van Bron

Fine, M., & Kurdek, L. A. (1993). Reflections on determining authorship credit and authorship order on faculty-student collaborations. *American Psychologist*, 48, 1141-1147. Binnengehaald 7 juni 2002, van <http://www.apa.org/journals/amp/kurdek.html>

- Bij een publicatie op Internet:

Auteur. (Jaartal/Datum). *Titel*. Binnengehaald datum, van Bron.

Veerman, A., & Veldhuis, E. (2001). *Collaborative learning through computer-mediated communication in academic education*. Binnengehaald 7 juni 2002 van <http://www.mmi.unimaas.nl/euro-cscl/Papers/166.doc>

Vermijd het afbreken van internetadressen aan het einde van een regel.

- Bij een paper voor een conferentie (indien niet opgenomen in bundel):

Auteur(s) (Jaartal). Titel. Paper gepresenteerd op Naam Conferentie, Plaats, Data conferentie.

Jaspers, J. G. M., Erkens, G., & Kanselaar, G. (2001). *COSAR: Collaborative writing of argumentative texts*. Paper gepresenteerd op de IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies, University of Wisconsin, Madison (USA), 4-8 augustus 2001.

- Bij een krantenartikel of artikel in een populair weekblad:

Auteur (Datum). Titel. Krant, paginanummers.

Vriens, L. J. A. (10 September 2001). Turbotaal. *SBMagazine*, p. 10.